

Vergelijking van ecclesiologische essenties voor ‘kerngemeenten’ en kerkordelijke eisen voor (kleine) gemeenten in de Protestantse Kerk

1. Inleiding

Op de regionale bijeenkomsten over de concept-nota ‘Mozaïek van Kerkplekken’ die in januari en februari 2019 werden gehouden, is de vraag gesteld of de essenties van kerk-zijn die zouden gaan gelden voor kerngemeenten, ook van toepassing kunnen zijn op reguliere kleine gemeenten. De veronderstelling hierbij lijkt te zijn dat voor kleine gemeenten (aanmerkelijk) meer essenties van kerk-zijn of minimale kerkordelijke eisen gelden dan voor toekomstige kerngemeenten. Is dit wel consequent en rechtvaardig? Zouden kleine gemeenten niet langer zelfstandig kunnen blijven indien de nu geldende minimale eisen nog verder worden verminderd?

Dit roept de vraag op hoe de essenties voor toekomstige kerngemeenten en de minimale kerkordelijke eisen voor gewone gemeenten zich precies tot elkaar verhouden. Daarbij moet in aanmerking worden genomen dat als gevolg van Kerk 2025 de minimale kerkordelijke eisen voor gemeenten zijn versoepeld. Vervolgens is het de vraag of en in hoeverre het hanteren van verschillende kerkordelijke eisen voor kerngemeenten en gemeenten gerechtvaardigd en gewenst is. Een en ander wordt hieronder nader uitgewerkt.

Bij deze thematiek stuiten we op gewichtige principiële vragen over het wezen van gemeente en kerk en haar structuur alsmede de relevantie en toepassing daarvan in onze tijd en cultuur. Deze vragen zullen hieronder worden aangeduid.

Deze notitie is bedoeld als achtergrondinformatie voor de behandeling van de nota ‘Mozaïek van kerkplekken’ in de synodevergadering van april 2019.

2. Vergelijking

Essenties van kerk-zijn voor een pioniersplek die kerngemeente wil worden (volgens nota Mozaïek van kerkplekken)	Essenties van kerk-zijn voor [kleine] gemeenten (volgens de kerkorde van de Protestantse Kerk)
a. een groep mensen die door de Geest wil leven uit Gods genade in Jezus Christus	1. een gemeenschap, daartoe begenadigd door de Geest, die geroepen is tot eenheid, getuigenis en dienst (Art. III-1; ord. 2-1-1)
b. die regelmatig in het openbaar samenkomt rond Woord en sacramenten	2. die samenkomt rondom Woord en sacramenten (ord. 2-1-1)
c. die samen een doorgaande geloofsgemeenschap wil vormen	3. die (structureel) bestaat uit doopleden, belijdende leden, niet-gedoopten en vrienden die binnen het grondgebied van een gemeente (met vastgestelde geografische grenzen) hun vaste woonplaats hebben (ord. 2-2-1 en 2; ord. 2-4-1)

d. die zich missionair en diaconaal inzet voor de wereld, te beginnen bij de eigen context	4. die geroepen is tot de dienst aan het Woord, in de prediking van het Evangelie en de viering van doop en avondmaal in de openbare eredienst, de dienst van de gebeden, de missionaire arbeid, het diaconaat, de herderlijke zorg, de geestelijke vorming en alle andere arbeid, tot opbouw van het lichaam van Christus (Art. IV-1)
e. bestaande uit tenminste tien volwassenen die hun gaven inzetten voor de kerkplek	5. waarin alle leden geroepen en gerechtigd zijn hun gaven aan te wenden tot vervulling van de opdracht van Christus aan de gemeente (Art. IV-2)
f. onder leiding van een kernraad, met tenminste drie belijdende leden van de Protestantse kerk die ook een kerkelijk ambt bekleden	6. onder leiding van een kerkenraad waarin alle ambten aanwezig zijn, (minimaal) 2 ouderlingen, 2 diakenen en 2 ouderlingen-kerkrentmeester {bij een wijkkerkenraad: 1} (ord. 4-6-3 en 4)
	7. of - met toestemming van /door maatregel van het breed moderamen van de classicale vergadering (BMCV) – een kerkenraad waarin alle ambten aanwezig zijn en met een kleiner aantal dan in 6 genoemd, met als voorgeschreven minimum quorum van 3 leden (ord. 4-6-5; ord. 4-5-4)
g. met in de kernraad tenminste één ambtsdrager die bevoegd is tot bediening van Woord en sacramenten	8. met een predikant of (in een gemeente met minder dan 1/3 fte predikant en met toestemming van het BMCV) een kerkelijk werker met de bevoegdheden ter plaatse van een predikant
h. in verbondenheid met de kerk als groter geheel, in het bijzonder de Protestantse Kerk, door te werken aan goede relaties met naburige gemeenten en minimaal jaarlijks mee te doen in het landelijk verband van kerngemeenten	9. die als gemeente van de Protestantse Kerk is ingedeeld in een ring van gemeenten en samen met de andere gemeenten van de ring een of meer leden van de classicale vergadering verkiest (ord. 4-13 t/m 4-18)
i. die zelf de verantwoordelijkheid op zich neemt voor het beleid en de financiën (en rechtspersoonlijkheid bezit)	10. die zelf verantwoordelijkheid draagt voor het beleid en de zorg voor de vermogensrechtelijke aangelegenheden van de gemeente en de diaconie en hun rechtspersonen,

	11. welke door de kerkenraad wordt toevertrouwd aan resp. een college van kerkrentmeesters en een college van diakenen, elk bestaande uit minimaal drie leden waarvan minimaal twee ambtsdragers
j. en die meewerkt aan toezicht en aan de behandeling van klachten en conflicten door een daartoe aangewezen orgaan van de Protestantse kerk	12. en die valt onder het opzicht en het toezicht van de daartoe door de kerkorde aangewezen organen van de Protestantse Kerk

3. Nadere beschouwing

In deze vergelijking valt het navolgende op:

Algemeen:

- In het algemeen komen de formuleringen van de essenties globaal gezien met elkaar sterk overeen. Beide categorieën ademen de verbondenheid met het belijden en de geloofstraditie van protestants kerk-zijn en haar presbyteriale-synodale vorm van kerkinrichting (het DNA van de Protestantse Kerk).
- De essenties voor de kerngemeenten zijn zo open en dynamisch mogelijk geformuleerd, vanwege de grote verscheidenheid van vormen van de pioniersplekken. De kerkordelijke eisen voor de gemeenten hebben een sterk institutioneel karakter en gelden voor alle gemeenten van de kerk, ongeacht hun context en beleid.
- De context van de kerngemeente is die van experiment, ontwikkeling en betrokkenheid van mensen die niet of nauwelijks bekend zijn met de kerk als instituut of daarvan bewust afstand hebben genomen. De context van de gemeente is die van een reeds lang bestaande traditie, vaste vormen en werkwijzen en een vaste bestand van trouwe gemeenteleden.
- Het verschil in context komt tot uitdrukking in de verschillende essenties die aan beide categorieën worden gesteld. De kerngemeente – als beginnende gemeente (gemeente in wording) – moet de kans krijgen om zich te ontwikkelen als nieuwe vorm van kerk-zijn. ‘Bij pioniersplekken moet ervoor gewaakt worden om deze op te zadelen met regels die niet passen in een nieuwe situaties’. (Kerk 2025, p.13). De kleine gemeente moet in staat worden gesteld om ook op kleine schaal vitaal gemeente te zijn.
- In onderstaand overzicht werd geen rekening gehouden met andere kerkordelijke kaders voorschriften voor gemeenten (bv verkiezing van ambtsdragers, beroepen van predikanten, zorg voor ledenregistratie), noch met eventuele aanvullende kerkordelijke kaders die ook voor de kerngemeenten gaan gelden omdat zij tot de Protestantse Kerk gaan behoren. Deze zaken zullen waarschijnlijk aan de orde komen wanneer de besluiten die de synode over de kerngemeenten neemt, kerkordelijk worden vertaald.

Bij a en 1:

- De essenties komen inhoudelijk vrijwel overeen.

- in a wordt voor de identiteit van de kerkplek een open formule gebruikt naar analogie van Art. 1-2 PKO, met het oog op de uiteenlopende context die kan voorkomen;
- in 1 worden de institutioneel vastgelegde termen uit de kerkorde gehanteerd, die voor elke gemeente gelden.

Bij b en 2:

- De essenties komen overeen.

Bij c en 3:

- In c wordt het verlangen naar een (meer) blijvende structurele vorm van gemeente-zijn uitgedrukt in een open formulering van 'een geloofsgemeenschap' die bestaat uit op heel verschillende wijze betrokken mensen, die niet overal maar ook in eenzelfde regio kunnen ontstaan .
- In 3 wordt de gemeente omschreven als een permanent bestaande gemeenschap in een postcodegebied, gevormd door specifieke categorieën leden, al naar gelang hun mate van betrokkenheid. Dit is gebaseerd op een parochiale kerkstructuur met (wijk)gemeenten.

Bij d en 4:

- In d staat de inzet voor de wereld met een missionair en diaconaal karakter voorop, met de nadruk op de eigen context. Dit heeft te maken met de oorsprong van de pioniersplekken die vrijwel altijd een missionair en/of diaconaal karakter heeft. De wezenlijke waarden van kerk-zijn worden in een concrete context geplaatst. Er is sprake van een missionaire ecclesiologie waarin vanuit de missio Dei roeping en vorm afhankelijk is van de context.
- In 4 worden de werkvelden beschreven waarop elke (wijk)gemeente geacht wordt actief te zijn, gezien haar roeping en ongeacht haar context. Het parochiale kerkmodel is ook hier leidend.

Bij e en 5:

- In e wordt een minimum gesteld voor het aantal personen dat actief bij de kerngemeente betrokken is. Het getal 10 is gebaseerd op de joodse traditie van de 'minjan'.
- In 5 ligt de nadruk op de rechten en plichten (roeping) van de gemeenteleden om hun gaven in te brengen in het geheel. Er wordt geen minimum gesteld voor het aantal leden van een gemeente. Verondersteld wordt dat een gemeente in beginsel uit voldoende leden bestaat om een kerkenraad te vormen en een predikant te onderhouden (zie verderop).¹

Bij f en 6:

- f is gebaseerd op het presbyteriale en collegiale karakter van de bestuursstructuur van onze kerk: een meervoudig leiderschap waarin de kerkelijke ambten zijn vertegenwoordigd - naar analogie van de heersende burgerlijke bestuursstructuur – van tenminste 3 personen die alle drie

---

¹ In het hervormde rapport 'Op kleine schaal toch vitaal' uit 1993 werd beredeneerd dat een gemeente minimaal uit 20 belijdende leden moest bestaan om een kerkenraad te kunnen vormen die niet gedomineerd kan worden door een paar families. De minima voor de kerkenraad waren ongeveer dezelfde als nu. In de huidige kerkorde ligt de grens tussen een 'gewone' en een kleine gemeente bij 300 leden [doopleden en belijdende leden] (ord. 3-28-3).

belijdend lid en ambtsdrager van de Protestantse Kerk zijn. Welke ambten aanwezig zijn, blijft open.

- 6 geeft de vaste samenstelling voor elke kerkenraad: alle ambten (ouderling, diaken, ouderling-kerkrentmeester [en predikant, zie 8]) en minimaal 2 per ambt. Deze samenstelling correspondeert met het veronderstelde takenpakket van de gemeente (zie 4). Het leiding geven door de ambten heeft volgens art. V-1 als focus: in gehoorzaamheid aan Christus de gemeente bij het heil te bepalen en bij haar roeping in de wereld te bewaren. Het ambt is een dienst aan God en mensen.
- f en 6 raken aan een fundamentele discussie die tijdens de ronde door het land over de mozaïek van kerk-zijn telkens aan de orde kwam. Het wezenlijke van het ambt wordt herkend, alleen over de vorm en het aantal ambten gaat de discussie.

Bij 7:

- In Kerk 2025 is gewerkt aan vereenvoudiging van de organisatiestructuur van de plaatselijke gemeente. Daarbij is 'de balans gezocht tussen het geven van (meer) ruimte aan gemeenten enerzijds en het bewaken van de kwaliteit van gemeente-zijn volgens het DNA van ons kerk-zijn anderzijds'. (Kerk 2025 – Een stap verder, p. 32). Zo werd het minimum aantal diakenen teruggebracht van 3 naar 2. Erkend werd dat voor vele kleine gemeenten het minimum van 6 ambtsdragers uit de gemeente echter lang niet haalbaar is. Daarom werd een bepaling opgenomen waar een gemeente die structureel niet meer aan dit minimum kan voldoen, een beroep kan doen op het BM CV. Het kan dan met de kerkenraad afspraken maken hoe de basistaken van de gemeente kunnen worden verricht, eventueel in samenwerking met een andere gemeente of door middel van intensivering van het toezicht, en daarbij zo nodig maatregelen nemen. Deze kunnen o.a. bestaan uit het toestaan van een kleiner aantal ambtsdragers dan het minimum van 6, binnen het gestelde kader van de aanwezigheid van alle ambten en een minimum quorum van 3 ambtsdragers. (Zie verder bij 11). Dit getal 3 correspondeert met het minimum aantal leden van een kernraad.
- Kerk 2025 heeft ook geleid tot de mogelijkheid van opheffing door het BMCV van een kleine gemeente met de huisgemeente als doorstart-mogelijkheid. De huisgemeente is 'een kleinschalige gemeenschap die samenkomt om te vieren, te leren en te dienen'. Zij staat onder leiding van een commissie die werkt onder verantwoordelijkheid van kerkenraad in de buurt of de classicale vergadering. Zie ord. 2-9 en ord. 2-5-10 t/m 13.
Deze vorm van gemeente zijn is enigszins vergelijkbaar met die van een kerngemeente, maar wordt in de kerkorde vooral opgevat als de kleinste reguliere vorm van geloofsgemeenschap en laatste fase van een voormalige reguliere gemeente. Bovendien is de huisgemeente niet zelfstandig. In Kerk 2025 wordt de mogelijkheid opengelaten dat in een gebied van een voormalige gemeente ('lege plek') een pioniersplek (en op den duur een kerngemeente) kan ontstaan.
- De bewegingen zijn hier tegenovergesteld: krimp tegenover groei. Dit vraagt om een verschillende focus.

Bij g en 8:

- Inhoudelijk stemmen de eisen hier overeen, zij het dat deze voor de gemeenten nader zijn uitgewerkt (kerkelijk werker met predikantsbevoegdheden in kleine gemeente (ord. 3-12) of een ouderling of diaken met de bevoegdheid tot het bedienen van de sacramenten in een gemeente in bijzondere omstandigheden (ord. 2-6)). Een kerngemeente zal evenals de pioniersplekken nu, gebruik kunnen maken van de mogelijkheid van ord. 2-6, met dien verstande dat deze optie zwaarder wordt aangezet door een steviger opleiding en een andere benaming (pastor) voor betrokkenen voor te stellen.

Bij h en 9:

- Het synodale karakter van de kerk - ‘verbinding’ tussen gemeenten - waartoe de kerngemeente wil gaan behoren, leidt in h tot de essentie dat van haar wordt verwacht dat zij banden onderhoudt met de buurgemeenten en eenmaal per jaar meedoet in het landelijk verband van kerngemeenten. Deelname aan de ring wordt hier niet genoemd, maar behoort tot de mogelijkheden. Verder wordt elders in de nota verondersteld dat de kerngemeenten zullen gaan vallen onder één classicale vergadering. Daarmee zullen dan ook contacten zijn. Welke dat zijn, zal de praktijk moeten uitwijzen.
Het gaat hier over het aangelegen punt van de essentiële verbondenheid tussen nieuwe en langer bestaande vormen van kerk-zijn. Samen vormen zij een mozaïek. Er is in de kerk geen ruimte voor zwerfkeien.
- In 9 zijn alle gemeenten structureel ingedeeld bij een ring en een classis en daaruit vloeien in principe bepaalde taken en rechten voort. In elk geval kunnen zij zich niet onttrekken aan de bemoeienis van de classicale vergadering, indien dat kerkordelijk aan de orde is.

Bij g en 10:

- De overeenkomst is hier de autonomie voor beide typen op het terrein van beleid en beheer. Ook de kerngemeente zal rechtspersoonlijkheid bezitten, zo is voorzien.
- De gemeenten zijn in 10 verplicht om de geldstromen voor de gemeente en het diaconaat gescheiden te beheren en te administreren. Er zijn ook twee afzonderlijke rechtspersonen, van de gemeente en van de diaconie.

Bij 11:

- Volgens de kerkorde kunnen gemeenten de kwaliteit van het beheer het beste waarborgen door middel van twee aparte colleges van kerkrentmeesters en diakenen waaraan deze taak wordt toevertrouwd. Het beheer vraagt om een specifieke deskundigheid die niet bij elke ‘gewone’ ambtsdrager aanwezig is. Bovendien hebben we in onze huidige samenleving te maken met algemeen geldende eisen van *good governance*. De ANBI-status en bijbehorende eisen zijn hierbij aan de orde. In deze colleges kunnen, naast minimaal twee ambtsdragers per college, deskundige gemeenteleden als kerkrentmeester of diaconaal rentmeester worden opgenomen. Het minimum aantal leden van een college bedraagt drie.
- In Kerk 2025 is overwogen of in kleine gemeenten of diaconieën met weinig bezit kan worden toegestaan om geen aparte colleges te hebben en het beheer onder te brengen bij de kerkenraad. Gelet op het belang van deskundigheid, werd een betere oplossing gevonden in het zoeken van samenwerking met colleges van naburige gemeenten. (Zie Kerk 2025 – Een stap verder, p. 36).

Het BM CV heeft de bevoegdheid om bij colleges van minder dan 3 leden passende oplossingen te geven zoals genoemd in ord. 11-2-4 en de generale regeling 12 (vermogensrechtelijke aangelegenheden). Het classicale college voor de behandeling van beheerszaken kan maatregelen nemen in het kader van verscherpt toezicht (ord. 11-8)

- De algemeen gangbare eisen inzake *good governance* gelden ook voor het beheer van de toekomstige kerngemeenten.

Bijlen 12:

- De eisen zijn hier voor beide types gelijk.

4. De verschillen gewogen

- In de nota zijn kerngemeenten vrijer dan de reguliere gemeenten in hun samenstelling (participatie), de basistaken en nadere uitwerking daarvan, de inrichting van hun bestuur en beheer, en de vormgeving van de relaties met andere gemeenten en de kerk in haar geheel. Dit ligt voor de hand en is verdedigbaar omdat we in de kerngemeenten te maken hebben met pioniersplekken die hun eigen profiel en werkwijze zelfstandig hebben ontwikkeld, in principe zonder gebruikmaking van een verplicht format vanuit de kerk. De kerk wil nieuwe vormen van kerk-zijn helpen ontwikkelen en indien gewenst kerkordelijk onderdak geven, zonder deze op te zadelen met regels die niet passen bij deze nieuwe vormen.
- In het algemeen is het goed verdedigbaar dat de minimeisen voor gewone gemeente in het algemeen zwaarder zijn dan die voor de kerngemeente. De gemeente is volgens de kerkorde geroepen tot alle basistaken die in art. IV worden genoemd. Daarom dienen ook alle ambten in een gemeente aanwezig te zijn. Daarmee is de kwaliteit van het gemeente-zijn, inzake de voortgang van de erediensten, de pastorale zorg en het diaconaat, gewaarborgd. Indien bepaalde taken niet (meer) kunnen worden uitgevoerd, bv. omdat een of meerdere ambten ontbreken, is bemoeienis van het BM CV noodzakelijk. Die moet dan bekijken hoe de kwaliteit van het gemeente-zijn met hulp van andere gemeenten of met andere maatregelen alsnog op een verantwoord niveau kan worden gebracht. Indien het BMCV oordeelt dat de kwaliteit niet langer kan worden gegarandeerd, heeft het BMCV de bevoegdheid om de gemeente samen te voegen met andere gemeenten of op te heffen. In deze afweging kunnen ook vermogensrechtelijke belangen van de gemeente (gebouwenbeheer, financiële reserves en bezit (landerijen, gebouwen) uit het verleden een belangrijke factor zijn. Kleine gemeenten kunnen dus ook te klein worden om gemeente te zijn naar de maatstaf van de kerkorde. Pioniersplekken moeten daarentegen weer sterk genoeg zijn om kerngemeente te zijn naar de maatstaf van diezelfde kerkorde.
- Anderzijds vertonen de kerngemeenten zoals voorgesteld in de nota sterke verwantschap met het DNA en de 'gewone' gemeenten van de Protestantse Kerk. Ook dat ligt voor de hand, wanneer pioniersplekken als kerngemeenten willen worden opgenomen in de Protestantse Kerk. Deze verwantschap is behoorlijk stevig te noemen, waar het gaat om haar roeping, de basistaken, de (ambtelijke) samenstelling van haar kernraad, sacramentele bevoegdheid, verbinding met de kerk, beheer, toezicht en opzicht.

- Gelet op de signalen tijdens de regionale bijeenkomsten lijkt de aantrekkingskracht voor kleine gemeenten van de essenties voor de kerngemeenten het grootst waar het gaat om de minimumeisen voor de samenstelling van de kernraad en de inrichting van het beheer. Ook de optie voor een kerngemeente om volgens het bepaalde in ord. 2-6 een ‘pastor’ (lager opgeleid dan predikanten en kerkelijk werkers) aan te stellen lijkt aantrekkelijk voor kleine gemeenten . (NB. In principe zou ook aantrekkelijk kunnen zijn dat de kerngemeente vrijer is in de uitwerking van de basistaken, maar daarover is tot dusver geen inbreng geconstateerd.) Overigens blijkt uit het bovenstaande dat kleine gemeenten - met medewerking van het BM CV - nu ook al ‘met minder toe kunnen’.
- Een kernraad kan volstaan met minimaal 3 ambtsdragers. Voor de overige leden van de kernraad worden geen nadere eisen gegeven. Er is hier een significant verschil met de gewone gemeenten: een kerngemeente heeft minimaal drie ambtsdragers, van wie er één bevoegd is tot de bediening van Woord en sacramenten. De keuze van de andere ambten ligt open.
- Hieruit blijkt dat de minimumeisen voor het aantal ambtsdragers van een kleine gemeente - per geval en met toestemming van het BMCV - nagenoeg overeenkomen met het structurele minimum aantal leden c.q. ambtsdragers van een kernraad. Nagenoeg, want bij een gemeente is met het oog op de basistaken van de gemeente de aanwezigheid van alle ambten in de kerkenraad (inclusief de predikant en de ouderling-kerkrentmeester) vereist, zodat het minimum uitkomt op 4 ambtsdragers. Omdat de predikant van buiten komt of kan worden gedeeld met andere gemeenten, moeten minimaal 3 ambtsdragers uit de eigen gemeente komen. De verschillen zijn dus marginaal. Daarbij dient wel te worden bedacht dat een kleine gemeente in principe ook twee colleges moet bemensen van elk minimaal drie leden, van wie minimaal twee ambtsdragers. Elke gemeente heeft dus minimaal 6 bestuurders nodig, van wie vier ambtsdragers (incl. predikant), tenzij het CCBB op grond van ord. 11-8 andere oplossingen toestaat, conform het daarover bepaalde in de generale regeling 12. Verondersteld mag worden dat een kernraad in de meeste gevallen wel wat groter zal zijn dan slechts drie leden.

Voorts geldt dat een kerkenraad geheel dient te bestaan uit ambtsdragers, die gekozen worden uit en door de stemgerechtigde leden van een gemeente, terwijl een kernraad naast ambtsdragers ook kan bestaan uit andere personen die hun gaven inzetten voor de kerkplek. De vraag kan opkomen of in een kerkenraad ook niet-ambtsdragers verkozen kunnen worden. Tot dusver, ook in Kerk 2025, kiest onze kerk voor een kerkenraad van ambtsdragers, het presbyterium. Dat neemt niet weg dat het ambt binnen de kerk onder hoge druk staat. De drempel daarnaar toe is hoog en de relevantie daarvan in deze tijd is diffuus. Daaraan heeft de jongste ambtsdiscussie (2012-2014), uitmondend in de 7 brieven van voormalig scriba dr. Arjan Plaisier niets veranderd. Dit illustreert de noodzaak van een nieuwe inhoudelijke discussie over het ambt (en dus ook over de kerkenraad).

De wijze waarop de leden van de kernraad worden verkozen is in de nota niet voorgeschreven, terwijl voor de verkiezing van ambtsdragers strikte regels gelden. Ook dit kan aantrekkelijk zijn voor gewone gemeenten. In Kerk 2025 is overwogen of de verkiezingsprocedure aan de gemeente kon worden overgelaten. (Zie Kerk 2025 – Een stap verder, p. 34. In het kerkordetraject besloot de synode echter op advies van het generale college voor de kerkorde om de verkiezingsprocedure bij kerkorde voor te schrijven voor alle gemeenten. Overigens valt

niet uit te sluiten dat t.z.t. ook voor de verkiezing van leden van de kernraad algemene kaders zullen worden gesteld. Complicerende factor is hierbij dat een pioniersplek tot dusver geen vast ledenbestand kent. De nota stelt voor om wat dit betreft vooralsnog geen strikte eisen te stellen. Het voorstel is: eerste vijf jaar ervaring opdoen voordat er regels worden opgesteld.

- De kernraad is vrij om het beheer in te richten, binnen de algemene richtlijnen daarvoor van de toezichthoudende colleges. Hierbij komt de vraag op hoe in de kerngemeente de diaconale en kerkrentmeesterlijke geldstromen gescheiden worden. In een gewone gemeente is de inrichting van twee aparte colleges van kerkrentmeesters en diakenen verplicht, met het oog op de kwaliteit van het beheer en het onderscheid tussen de diaconale en niet-diaconale geldstroom.

5. Voorlopige conclusies

- Samenvattend kan worden geconcludeerd dat de essentiële eisen aan de missie en de vormgeving van de kerngemeenten en de gewone gemeenten elkaar niet veel ontlopen. Beide typen zijn gemakkelijk terug te voeren op het DNA van de Protestantse Kerk in Nederland. Kerngemeenten worden niet bevoordeeld ten opzichte van de kleine gemeenten. Beide typen moeten voldoen aan een behoorlijke set van eisen. Voor kleine gemeenten, die niet aan de standaard (kerkenraad en/of predikant) kunnen voldoen, is maatwerk mogelijk met hulp van het BM CV en/of het CCBB. De absolute ondergrens voor de kleine gemeenten (minimum aantal ambtsdragers) loopt ongeveer parallel met die van de kerngemeente.
- Waar de eisen voor een gemeente zwaarder zijn, houdt dat verband met de roeping en het brede basistakenpakket van een gemeente en haar vaak zwaarwegende vermogensrechtelijke belangen vanuit het verleden.
- Hierboven werd duidelijk dat bij de kerngemeente en de gemeente sprake is van verschillende ecclesiologisch modellen: een missionair kerk-model waar de inhoud, vorm en plaats afhankelijk is van de context tegenover een parochiaal kerk-model waar inhoud en vorm van een gemeente overal gelijk is.
- De essentie over de ambtelijke presentie in de kerngemeente roept het beeld op van het ene ambt van Woord en sacrament, waarbij de vorm en het aantal ambten contextueel bepaald zijn. Bij een eigentijdse vormgeving van beide typen gemeenten stuiten wij daarmee op de principiële vraag naar het ambt: Waarom is er ambt in de kerk? Wat is de betekenis en relevantie daarvan in een netwerksamenleving? Kan de kerk ook zonder ambt? En zo nee, aan welke ambten hebben we behoefte en in welke mate? Kan een kerkenraad ook bestaan uit niet-ambtsdragers? Is een differentiatie binnen het ambt van predikant mogelijk en wenselijk?